

## บทที่ ๕

# กระบวนการจัดการกรณีมีข้อสงสัยหรือทักท้วง ว่ามีการกระทำที่ขัดหรือฝ่าฝืนประมวลจริยธรรม

ข้าราชการที่กระทำการใดอันไม่เป็นไปตามประมวลจริยธรรม บางกรณีอาจกระทำไปเพราะไม่ทราบว่าเป็นการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรม จนมีผู้ทักท้วงขึ้นหรือตนเองสงสัยว่ากระทำได้หรือไม่ กรณีเช่นนี้ต้องขอให้คณะกรรมการจริยธรรมพิจารณาว่าจะกระทำต่อไปได้หรือไม่ ส่วนกรณีจงใจกระทำการฝ่าฝืนจริยธรรมโดยมีผู้ร้องเรียนกล่าวหา หรือคณะกรรมการจริยธรรมสงสัย กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมต้องสืบสวน เสนอหัวหน้าส่วนราชการเพื่อพิจารณาต่อไป

### กระบวนการจัดการกรณีมีข้อสงสัยหรือทักท้วงว่ามีการกระทำขัดประมวลจริยธรรม

เมื่อมีผู้สงสัยหรือทักท้วงในเรื่องต่อไปนี้ ให้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการจริยธรรมพิจารณา วินิจฉัย คือ

๑. กรณีที่มีข้อสงสัยหรือมีผู้ทักท้วงว่าการกระทำใด ๆ ของข้าราชการขัดประมวลจริยธรรม ข้าราชการต้องไม่กระทำการดังกล่าว หรือหากกำลังกระทำการดังกล่าวแล้ว ต้องหยุดการกระทำนั้นและส่งเรื่องให้คณะกรรมการจริยธรรมพิจารณาวินิจฉัย ในกรณีที่คณะกรรมการจริยธรรมวินิจฉัยว่าการกระทำนั้นขัดประมวลจริยธรรม ข้าราชการจะกระทำการนั้นมิได้ ทั้งนี้ตามข้อ ๓(๑)

๒. กรณีมีความเคลือบแคลงหรือสงสัยว่าข้าราชการกระทำการใดหรือดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติการใดในฐานะส่วนตัวจะขัดกับประโยชน์ส่วนรวมที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน้าที่ ให้ข้าราชการยุติการกระทำดังกล่าวไว้ก่อนแล้วแจ้งให้ผู้บังคับบัญชา หัวหน้าส่วนราชการและคณะกรรมการจริยธรรมพิจารณา เมื่อคณะกรรมการจริยธรรมวินิจฉัยเป็นประการใดแล้ว จึงปฏิบัติตามนั้น ทั้งนี้ ตามข้อ ๕(๓)

๓. กรณีมีข้อสงสัยหรือมีข้อทักท้วงว่า ข้าราชการกระทำการใดไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ กฎหมาย กฎ ข้อบังคับ หรือมติ ค.ร.ม.ที่ชอบด้วยกฎหมาย ข้าราชการต้องแจ้งให้หัวหน้าส่วนราชการและคณะกรรมการจริยธรรมพิจารณาและจะดำเนินการต่อไปได้ต่อเมื่อได้ข้อยุติจากหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่แล้ว ทั้งนี้ ตามข้อ ๓(๑)

๔. กรณีข้าราชการดำรงตำแหน่งทั้งที่ได้รับค่าตอบแทนและไม่ได้รับค่าตอบแทนในนิติบุคคล ซึ่งมีใช้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน ราชการส่วนท้องถิ่น หน่วยงานอื่นของรัฐ และกิจการที่รัฐถือหุ้นใหญ่ ต้องรายงานต่อหัวหน้าส่วนราชการและคณะกรรมการจริยธรรม ในกรณีที่การดำรงตำแหน่งนั้น ๆ อาจขัดแย้งกับการปฏิบัติหน้าที่หรืออาจทำให้การปฏิบัติหน้าที่เสียหาย ตามข้อ ๓(๓) เพื่อให้คณะกรรมการจริยธรรมพิจารณาวินิจฉัย

การเสนอเรื่องให้คณะกรรมการจริยธรรมพิจารณาในกรณีดังกล่าวข้างต้น เป็นหน้าที่ของหัวหน้ากลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม ในฐานะเลขานุการของคณะกรรมการจริยธรรม ในการประมวลเรื่องสรุปข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และความเห็น เสนอให้คณะกรรมการจริยธรรมพิจารณาวินิจฉัย เมื่อคณะกรรมการจริยธรรมหรือหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ได้พิจารณาวินิจฉัยเสร็จเป็นข้อยุติแล้ว หัวหน้ากลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมก็ต้องแจ้งให้ข้าราชการทราบ และควรเสนอหัวหน้าส่วนราชการพิจารณาแจ้งให้ข้าราชการในส่วนราชการนั้นทราบโดยทั่วกันด้วย

ทั้งนี้ ตามแผนภูมิกลไกการดำเนินการกรณีสงสัย/ทักท้วงว่ากระทำการขัดประมวลจริยธรรม  
เอกสารหมายเลข ๑

### กระบวนการจัดการกรณีมีการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรม

เมื่อมีการรายงานหรือร้องเรียนว่าข้าราชการกระทำการฝ่าฝืนจริยธรรม ในกรณีต่อไปนี้ทางกลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมต้องดำเนินการสืบสวนข้อเท็จจริงว่ามีการฝ่าฝืนจริยธรรมจริงหรือไม่ แล้วรายงานหัวหน้าส่วนราชการเพื่อพิจารณา คือ

๑. กรณีคณะกรรมการจริยธรรมสอดส่องดูแลการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมแล้วมีข้อสงสัยหรือมีข้อร้องเรียนว่ามีการฝ่าฝืนจริยธรรม ให้ส่งเรื่องให้หัวหน้าส่วนราชการเพื่อดำเนินการต่อไปโดยเร็ว ทั้งนี้ ตามข้อ ๑๕ (๒) ซึ่งหัวหน้าส่วนราชการก็ต้องมอบหมายให้กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมดำเนินการสืบสวนข้อเท็จจริง ตามข้อ ๑๗ (๒) ต่อไป

๒. กรณีข้าราชการรู้หรือพบเห็นการฝ่าฝืนจริยธรรมและรายงานหัวหน้าส่วนราชการ หรือคณะกรรมการจริยธรรมตามข้อ ๓ (๒) กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมก็ต้องดำเนินการสืบสวนข้อเท็จจริงตามข้อ ๑๗ (๒) ต่อไป

๓. กรณีมีผู้ร้องขอให้พิจารณากรณีมีการฝ่าฝืนจริยธรรมต่อกลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม หรือหัวหน้าส่วนราชการมอบหมาย หรือตามที่เห็นสมควร กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมต้องดำเนินการสืบสวนข้อเท็จจริงตามข้อ ๑๗ (๒)

ทั้งนี้ ตามแผนภูมิกลไกการดำเนินการกรณีฝ่าฝืนประมวลจริยธรรม เอกสารหมายเลข ๒

**การสืบสวนข้อเท็จจริง**เพื่อเสนอหัวหน้าส่วนราชการพิจารณาตามข้อ ๑๗ (๒) กลุ่มงาน  
คุ้มครองจริยธรรมควรดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

๑. การพิจารณาข้อร้องเรียนในเบื้องต้น
๒. การสืบสวนข้อเท็จจริง
๓. การเสนอผลการสืบสวนต่อหัวหน้าส่วนราชการเพื่อพิจารณา
๔. การพิจารณาวินิจฉัยของหัวหน้าส่วนราชการ
๕. การดำเนินการตามข้อวินิจฉัยของหัวหน้าส่วนราชการ
๖. การแจ้งผลการพิจารณา

### ๑. การพิจารณาข้อร้องเรียนในเบื้องต้น

กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมควรดำเนินการพิจารณาข้อร้องเรียนว่ามีการฝ่าฝืนจริยธรรม ตาม  
นัยมติคณะรัฐมนตรี ตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๒๐๖/ว ๒๑๘ ลงวันที่ ๒๕  
ธันวาคม ๒๕๔๑ เรื่องหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการร้องเรียนกล่าวโทษข้าราชการและการ  
สอบสวนเรื่องราวร้องเรียนกล่าวโทษข้าราชการว่ากระทำผิดวินัย ดังนี้

๑.๑) กรณีมีผู้ร้องเรียนจะต้องตรวจสอบในเบื้องต้นว่า ผู้ร้องมีตัวตนจริงหรือไม่ ถ้าไม่มี  
ตัวตน จริงก็เข้าลักษณะเป็น บัตรสนเท่ห์ ให้รับพิจารณาเฉพาะรายที่ระบุหลักฐานกรณีแวดล้อมปรากฏ  
ชัดแจ้งตลอดจนชี้พยานบุคคลแน่นอนเท่านั้น

๑.๒) การดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนในเบื้องต้น ให้ถือเป็น**ความลับ**ทางราชการ  
ดังนั้น เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางจริยธรรม จึงควรประทับตรา “ลับ”

๑.๓) ข้อร้องเรียนที่กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมรับไว้พิจารณาและดำเนินการต่อไป ได้แก่  
ข้อร้องเรียนที่กล่าวหาว่าข้าราชการฝ่าฝืนจริยธรรมตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน ถ้าเรื่อง  
ร้องเรียนเป็นการกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย ก็ส่งเรื่องให้หัวหน้าส่วนราชการพิจารณาดำเนินการทางวินัย  
ต่อไป

### ๒. การสืบสวนข้อเท็จจริง

เมื่อกลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมได้รับเรื่องร้องเรียนการฝ่าฝืนจริยธรรม และเป็นเรื่องที่ได้รับ  
พิจารณาได้ ก็ต้องดำเนินการสืบสวนข้อเท็จจริงตามข้อ ๑๗ (๒) โดยหัวหน้ากลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมจะ

ทำการสืบสวนเอง หรือมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ในกลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมสืบสวนก็ได้ ในกรณีจำเป็นจะแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงก็ได้

ในการสืบสวนข้อเท็จจริงต้องแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ พร้อมทั้งให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาด้วย ทั้งนี้ เพราะการสืบสวนข้อเท็จจริงอาจนำไปสู่การสั่งให้ว่ากล่าวตักเตือนหรือทำทัณฑ์บน ซึ่งผู้ถูกสั่งอาจร้องทุกข์ต่อผู้มีอำนาจพิจารณาร้องทุกข์ตามกฎหมาย และอาจฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้ จึงจำเป็นต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ด้วย

การแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง ควรตั้งกรรมการอย่างน้อย ๓ คน ประธานกรรมการควรดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้ถูกกล่าวหา และควรมีนิติกรหรือข้าราชการที่มีวุฒิทางกฎหมายอย่างน้อย ๑ คน เป็นกรรมการ และควรให้เลขานุการกลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมเป็นกรรมการและเลขานุการ และอาจให้มีผู้ช่วยเลขานุการด้วยก็ได้ โดยมีสาระสำคัญตามตัวอย่างคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง เอกสารหมายเลข ๓

การแต่งตั้งกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง ถ้าจะแต่งตั้งบุคคลซึ่งมิได้อยู่ใต้บังคับบัญชาของหัวหน้ากลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมเป็นกรรมการ ก็ทำบันทึกขออนุมัติหัวหน้าส่วนราชการแต่งตั้งบุคคลดังกล่าวเป็นกรรมการได้

การสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน การแจ้งข้อกล่าวหา การบันทึกปากคำบุคคล และการทำรายงานการสืบสวน อาจนำหลักเกณฑ์และวิธีการในการสอบสวนพิจารณาทางวินัย ตามกฎ ก.พ. และคู่มือการดำเนินการทางวินัย จัดทำโดยสำนักงาน ก.พ. มาดัดแปลงให้เหมาะสมกับการสืบสวนทางจริยธรรมนี้ได้ และคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงควรดำเนินการสืบสวนให้เสร็จภายใน ๓๐ วัน หรือภายในเวลาอันรวดเร็ว ดูตัวอย่างรายงานการสืบสวน เอกสารหมายเลข ๔

● ในการสืบสวนข้อเท็จจริง ข้อควรคำนึงในเรื่องต่อไปนี้ คือ

๑. ความรับผิดชอบของผู้สืบสวนข้อเท็จจริง

ผู้สืบสวนข้อเท็จจริงต้องรับผิดชอบในการรวบรวมหลักฐานที่สำคัญทั้งหมด ตรวจสอบหลักฐาน เอกสารต่าง ๆ และรายงานผลข้อค้นพบ ความเป็นไปได้ ข้อเสนอแนะ โดยต้องทำอย่างเที่ยงตรงด้วยความเชื่อมั่นว่า ข้อมูลต่าง ๆ จะเป็นความลับที่สุด

๒. การดำเนินการสืบสวน

ในทุกขั้นตอนผู้สืบสวนจะต้องทำตามกฎของความยุติธรรมตามธรรมชาติ (natural justice) กฎของความยุติธรรมตามธรรมชาติ คือ

- ปราศจากอคติ (Unbiased)

- ให้โอกาสทุกฝ่ายได้ชี้แจง และมีการรับฟังอย่างยุติธรรม (fair hearing)
- แน่ใจว่าทุกฝ่ายได้ให้ข้อมูลและอนุญาตให้วิจารณ์
- เคารพต่อความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อผลลัพธ์ที่จะมีต่อบุคคลนั้น ๆ

**กระบวนการที่ยุติธรรม** เป็นสิ่งสำคัญมากต่อหน้าที่สืบสวนข้อเท็จจริง เน้นการตรวจสอบความถูกต้องของหลักฐาน พิจารณาผลกระทบที่เกิดจากประเด็นปัญหาการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมอย่างรอบด้าน และผู้สืบสวนควรบันทึกความเห็นเกี่ยวกับข้อจำกัดและจุดอ่อนของการสืบสวนข้อเท็จจริง

**ความเชื่อมั่น** ความเชื่อมั่นต่อกระบวนการสืบสวนข้อเท็จจริง เป็นสิ่งสำคัญที่สุดต่อความเที่ยงธรรมของการสอบถามหาความจริง และลดผลกระทบทางลบจากการสืบสวนให้น้อยที่สุด ดังนั้นการเก็บรักษาข้อมูล หลักฐาน เอกสารต่าง ๆ จะต้องปลอดภัยที่สุด ปกปิดรายชื่ออัตลักษณ์ของบุคคล

#### สิ่งที่ต้องเก็บรักษาเป็นความลับที่สุด

- ข้อเท็จจริงที่ได้จากการสืบสวน (Facts)
- เนื้อหาของกรณี
- แหล่งที่มาของข้อมูล
- ข้อมูลที่ผู้สืบสวนเก็บรวบรวม
- อัตลักษณ์ของพยาน
- เอกสารที่เก็บรวบรวมขณะสืบสวน
- การให้ถ้อยคำต่างๆ ของพยานเกี่ยวกับเนื้อหาของการสืบสวนระหว่าง ๒ ฝ่าย หรือฝ่ายที่สาม

**๓. ความเป็นกลาง** ผู้สืบสวนจะต้องเป็นกลางตลอดกระบวนการสืบสวนข้อเท็จจริง จะต้องไม่กระทำหรือถูกรับรู้ว่ามีผลประโยชน์ทับซ้อนเกี่ยวข้องกับการร้องเรียน บุคคล การปฏิบัติหน้าที่สืบสวน นโยบายหรือวิธีการ หรือสิ่งใด ๆ ที่ถูกกล่าวหา

**๔. การสืบสวนข้อเท็จจริงไม่ใช่การให้คำปรึกษาหารือ หรือกิจกรรมให้คำแนะนำ** ดังนั้น ต้องทำให้เฉพาะเจาะจง ในกรณีที่เกิดขึ้น ถ้าปรากฏสิ่งที่สำคัญแต่ไม่อยู่ในขอบเขตอำนาจผู้สืบสวนข้อเท็จจริงจะต้องหาข้อพิสูจน์ก่อน เพื่อส่งต่อผู้มีอำนาจรับผิดชอบดำเนินการต่อไป หากมีข้อสงสัยเกี่ยวกับอำนาจในการเก็บรวบรวมข้อมูล หลักฐานต่าง ๆ ให้สอบถามฝ่ายกฎหมายของหน่วยงานคณะกรรมการจริยธรรมประจำส่วนราชการ หรือ ก.พ.

- **ขั้นตอนการดำเนินการสืบสวนข้อเท็จจริง**

๑) ต้องวางแผนการสืบสวนก่อนการสอบถาม หรือก่อนการตั้งคำถามจะเริ่มขึ้น เพื่อกำหนดเทคนิควิธีการและกำหนดว่าต้องการความช่วยเหลือจากบุคคลใดบ้างในการสืบสวนข้อเท็จจริง

๒) พยานสำคัญทุกคนที่เกี่ยวข้องต้องได้รับการสอบปากคำ โดยปกติจะสอบปากคำผู้ร้องเรียนเป็นคนแรก แต่อาจพิจารณาตามความแตกต่างของสิ่งต่อไปนี้

๒.๑) ความสำคัญของหลักฐานที่พยานมี

๒.๒) ระดับความสัมพันธ์กับผู้ถูกกล่าวหา เช่น เพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา

๒.๓) สถานการณ์ที่เหมาะสม

ปกติผู้ถูกกล่าวหาจะถูกสอบปากคำเป็นคนสุดท้าย เพื่อให้ผู้สืบสวนข้อเท็จจริงได้เก็บรวบรวมข้อมูลได้มากที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ แต่บางกรณีอาจสอบปากคำผู้ถูกกล่าวหาเป็นคนแรกเพื่อประหยัดเวลา ดังนั้น จะสอบปากคำผู้ใดก่อนหรือหลัง ขึ้นอยู่กับทักษะของผู้สืบสวน และความหนัก-เบาของกรณีที่เกิดขึ้น

๓) การรวบรวมพยานหลักฐาน ผู้สืบสวนข้อเท็จจริงจะต้องรู้หลักการรับฟังพยานหลักฐาน รู้วิธีเก็บรวบรวมพยานหลักฐาน และปกป้องคุ้มครองพยานหลักฐาน

๔) การสรุปการสืบสวนข้อเท็จจริง เป็นขั้นตอนสุดท้าย ผู้สืบสวนข้อเท็จจริงจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของหลักฐาน วิเคราะห์ข้อมูลหลักฐาน จัดสรุปทำรายงาน เก็บรักษาข้อมูล หลักฐานของการสืบสวนข้อเท็จจริง จัดแฟ้มข้อมูลไว้อย่างปลอดภัย

๕) ทักษะของผู้สืบสวน ผู้สืบสวนข้อเท็จจริงจะต้องได้รับการฝึกอบรมเทคนิค วิธีการสืบสวนข้อเท็จจริงอย่างเชื่อมั่นได้ว่า มีทักษะในการสืบสวนข้อเท็จจริง และเป็นความรับผิดชอบของหน่วยงานที่จะต้องให้บุคคลที่รับผิดชอบได้รับการฝึกอบรมหลักสูตรเฉพาะ

- **การดำเนินการกรณีมีการฝ่าฝืนจริยธรรม** ผู้มีหน้าที่ดำเนินการ ทั้งผู้สืบสวนข้อเท็จจริง หัวหน้ากลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม และหัวหน้าส่วนราชการ ควรยึดหลัก ๓ ประการ ประกอบการดำเนินการคือ

(๑) หลักความยุติธรรม (Justice) คือ การดำเนินการตามกระบวนการที่ประมวลจริยธรรมกำหนดไว้ และแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนจริยธรรมตามที่กำหนดไว้ โดยให้ผู้ถูกกล่าวหาได้ทราบพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา และได้ต่อสู้แก้ตัวอย่างเต็มที่

(๒) หลักความเป็นธรรม (Fairness) คือ การดำเนินการอย่างเท่าเทียมเสมอหน้า ปราศจากอคติความลำเอียงและไม่เลือกที่รักมักที่ชัง

(๓) หลักความรวดเร็ว (Promptness) การดำเนินการทางจริยธรรม ต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายในเวลาอันสมควร ถ้าล่าช้าความยุติธรรมและความเป็นธรรมก็ไม่มี ความหมาย เข้าลักษณะ ตามสุภาษิตกฎหมายที่ว่า “ความยุติธรรมถ้าล่าช้า คือความอยุติธรรม” (Justice delayed is justice denied)

การจะดำเนินการให้เป็นไปตามสามหลักข้างต้น ผู้ดำเนินการจะต้องมีทักษะความชำนาญ ซึ่งเป็นความรับผิดชอบของส่วนราชการที่จะต้องให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบได้รับการฝึกฝนอบรม

### ๓. การเสนอผลการสืบสวนข้อเท็จจริง

เมื่อสืบสวนข้อเท็จจริงเสร็จแล้ว หัวหน้ากลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมต้องรายงานผลการสืบสวนให้หัวหน้าส่วนราชการพิจารณา ดังนี้

๓.๑) กรณีผลการสืบสวนไม่มีพยานหลักฐานที่จะฟังได้ว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำการฝ่าฝืนจริยธรรมตามที่ถูกร้องเรียน ก็เสนอให้สั่งยุติเรื่อง

๓.๒) กรณีผลการสืบสวนมีพยานหลักฐานฟังได้ว่า ผู้ถูกกล่าวหากระทำการฝ่าฝืนจริยธรรม ก็เสนอให้หัวหน้าส่วนราชการสั่งให้ว่ากล่าวตักเตือน ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือ หรือให้ได้รับการพัฒนา

ทั้งนี้ อาจเสนอตามความเห็นของผู้สืบสวนข้อเท็จจริง หรือเสนอแตกต่างจากความเห็นของผู้สืบสวนข้อเท็จจริงก็ได้

การรายงานผลการสืบสวนข้อเท็จจริงในกรณีที่ฟังได้ว่า ผู้ถูกกล่าวหาฝ่าฝืนจริยธรรม ควรรายงานให้มีสาระสำคัญว่า ผู้ถูกกล่าวหาฝ่าฝืนจริยธรรมในกรณีใด ตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือนข้อใด พร้อมทั้งข้อเสนอให้ดำเนินการแก่ผู้ฝ่าฝืนอย่างไร ทั้งนี้ ตามตัวอย่างรายงาน **เอกสารหมายเลข ๕**

โดยที่ประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือนได้กำหนดไว้ในข้อ ๑๘ ว่าการฝ่าฝืนจริยธรรมตามความในหมวด ๒ ของประมวลจริยธรรมนี้**เป็นความผิดวินัย** ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ หรือระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยลูกจ้างประจำของส่วนราชการ แล้วแต่กรณี ดังนั้น เมื่อผลการสืบสวนข้อเท็จจริงฟังได้ว่าข้าราชการฝ่าฝืนจริยธรรม จึงต้องดำเนินการทางวินัยทุกเรื่อง ซึ่งหัวหน้าส่วนราชการต้องดำเนินการต่อไป ส่วนผลการ

ดำเนินการทางวินัยจะต้องลงโทษทางวินัยหรือไม่ ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงและดุลพินิจของหัวหน้าส่วนราชการที่จะต้องพิจารณาตามกฎหมายหรือระเบียบดังกล่าวข้างต้น

#### ๔. การพิจารณาวินิจฉัยของหัวหน้าส่วนราชการ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๗๙ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมที่กำหนดขึ้น” วรรคสองบัญญัติว่า “มาตรฐานทางจริยธรรมตามวรรคหนึ่งจะต้องมีกลไกและระบบในการดำเนินงานเพื่อให้การบังคับใช้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งขั้นตอนการลงโทษตามความร้ายแรงแห่งการกระทำ” และตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือนได้กำหนดกลไกและระบบการบังคับใช้ประมวลจริยธรรมไว้ตั้งแต่ข้อ ๑๓ ถึงข้อ ๒๒ โดยเฉพาะการดำเนินการกรณีมีการฝ่าฝืนจริยธรรมได้กำหนดไว้ในข้อ ๑๗(๒) ให้กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมมีหน้าที่สืบสวนข้อเท็จจริง การฝ่าฝืนจริยธรรมเพื่อรายงานผลให้หัวหน้าส่วนราชการพิจารณา และกำหนดอำนาจหน้าที่ของหัวหน้าส่วนราชการ (ผู้บังคับบัญชา) ไว้ในข้อ ๑๙ ว่า “เมื่อมีการฝ่าฝืนจริยธรรม ผู้บังคับบัญชาอาจสั่งลงโทษทางวินัย ว่ากล่าวตักเตือน ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือ หรือสั่งให้ได้รับการพัฒนาตามที่เห็นสมควร” ดังนั้น เมื่อกลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมได้สืบสวนกรณีที่มีการกล่าวหาว่าฝ่าฝืนจริยธรรมตามข้อ ๑๗(๒) เสนอขึ้นมา หัวหน้าส่วนราชการก็อาจพิจารณาวินิจฉัยสั่งการได้ดังนี้

๔.๑) ยุติเรื่องในกรณีที่เห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้ฝ่าฝืนจริยธรรมตามที่ถูกกล่าวหา

๔.๒) สั่งการตามมาตรการทางจริยธรรมในกรณีที่เห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาได้ฝ่าฝืนจริยธรรมตามที่ถูกกล่าวหา คือ

- ▶ ว่ากล่าวตักเตือน
- ▶ ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือ
- ▶ ให้รับการพัฒนา

ทั้งนี้ จะใช้มาตรการข้อใด ก็ควรพิจารณาให้เหมาะสมกับพฤติการณ์การฝ่าฝืนจริยธรรมเป็นเรื่องๆ ไป

๔.๓) สั่งการให้ดำเนินการลงโทษตามมาตรการทางวินัยเนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๗๙ วรรคสาม บัญญัติไว้ว่า “การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าเป็นการกระทำผิดทางวินัย...” และประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือนข้อ ๑๘ กำหนดว่า “การฝ่าฝืนจริยธรรมตามความในหมวด ๒ ของประมวลจริยธรรมนี้เป็นความผิดวินัยตามกฎหมายว่าด้วยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ ระเบียบ



สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ หรือระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยลูกจ้างประจำของส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๓๗ แล้วแต่กรณี” ดังนั้น แม้จะใช้มาตรการทางจริยธรรมแก่ผู้ฝ่าฝืนจริยธรรมไปแล้ว หัวหน้าส่วนราชการก็ยังสามารถใช้มาตรการทางวินัยได้อีก เพราะเป็นการใช้มาตรการตามกฎหมายหรือข้อบังคับคนละฉบับกัน ไม่ใช่มาตรการเดียวกัน เช่นเดียวกับข้าราชการที่กระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ บัญญัติไว้ว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ซึ่งผู้บังคับบัญชาลงโทษปลดออกหรือไล่ออกได้อีกแต่อย่างไรก็ดี เมื่อหัวหน้าส่วนราชการได้ใช้มาตรการทางจริยธรรมแก่ข้าราชการไปแล้ว เมื่อพิจารณาดำเนินการทางวินัยจะลงโทษทางวินัยอีกหรือไม่ ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงและดุลยพินิจของหัวหน้าส่วนราชการที่จะต้องพิจารณาตามกฎหมายหรือระเบียบที่เกี่ยวข้อง

#### ๕. การดำเนินการตามข้อวินิจฉัยของหัวหน้าส่วนราชการ

เมื่อหัวหน้าส่วนราชการได้พิจารณาข้อเสนอของกลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม และได้วินิจฉัยสั่งการประการใดแล้ว กลุ่มงานคุ้มครองก็ต้องดำเนินการตามคำวินิจฉัยของหัวหน้าส่วนราชการโดยเร็ว ในกรณีหัวหน้าส่วนราชการวินิจฉัยสั่งให้ว่ากล่าวตักเตือน หรือให้ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือ กลุ่มงานคุ้มครองก็ต้องทำบันทึกการตักเตือนหรือหนังสือทัณฑ์บนเป็นหนังสือ ให้หัวหน้าส่วนราชการลงชื่อ และให้ข้าราชการที่ฝ่าฝืนจริยธรรมลงชื่อ พร้อมทั้งมีพยานไว้ด้วย ดังตัวอย่างบันทึกการตักเตือนและหนังสือทัณฑ์บน เอกสารหมายเลข ๖ และหมายเลข ๗

#### ๖. การแจ้งผลการพิจารณา

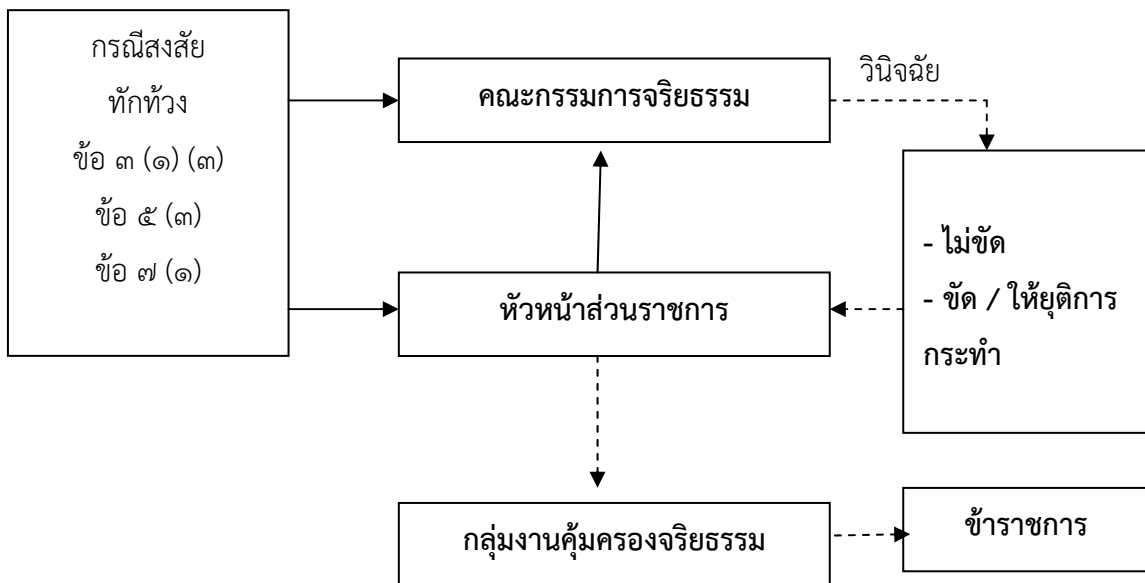
เมื่อการสืบสวนพิจารณาเรื่องการฝ่าฝืนจริยธรรม และหัวหน้าส่วนราชการสั่งการเสร็จแล้ว หัวหน้ากลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมควรแจ้งผลการพิจารณาให้คณะกรรมการจริยธรรมทราบ และในกรณีผู้ร้องเรียนมีตัวตนจริง ก็ควรแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้ร้องเรียนทราบในทางลับและภายหลังการสืบสวนพิจารณาเสร็จในเวลาอันสมควร ตามนัยมติคณะรัฐมนตรี ตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๒๐๖/ ๒๑๘ ลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๑ ในกรณีหัวหน้าส่วนราชการสั่งให้ยุติเรื่องก็ควรแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบด้วย

#### หมายเหตุ

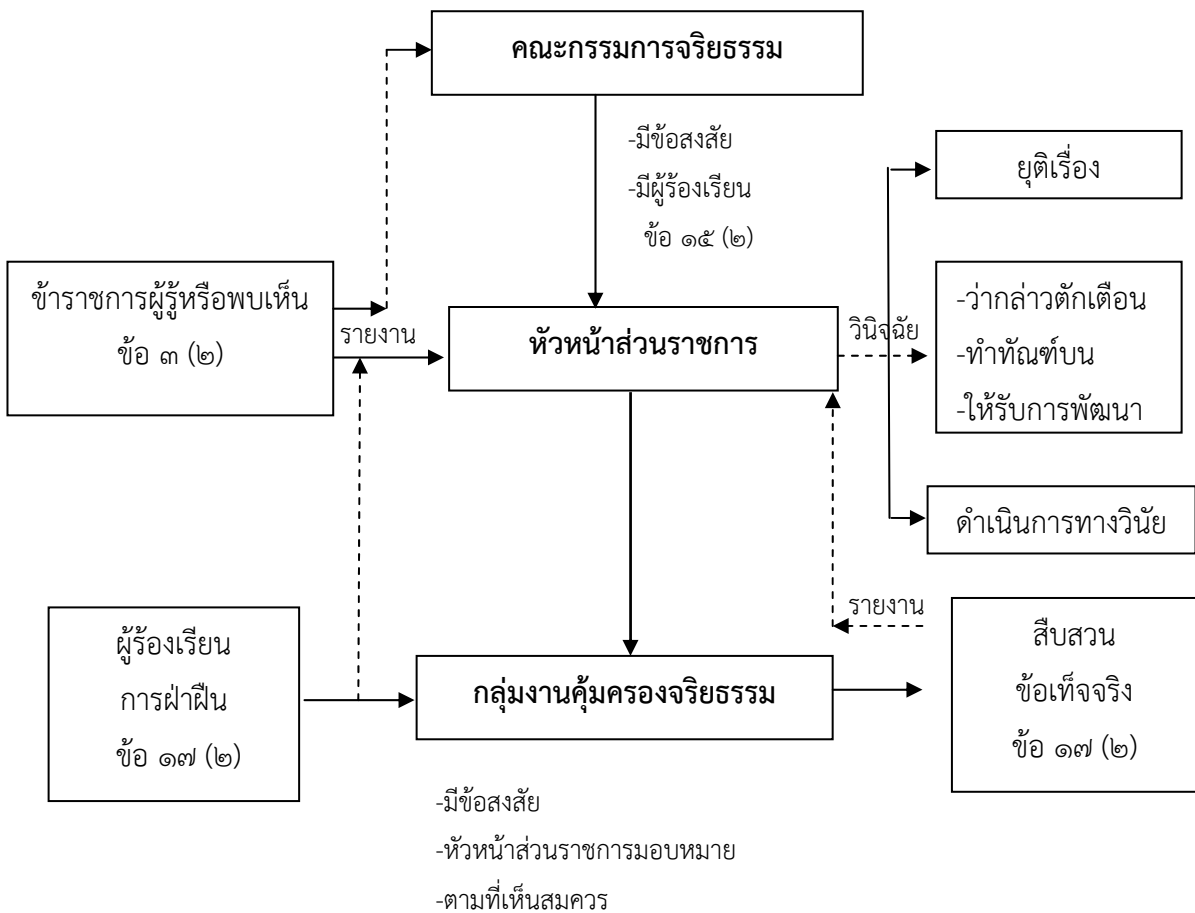
- คำว่า “ข้าราชการ” หมายความถึง ข้าราชการพลเรือน พนักงานราชการ และลูกจ้างในสังกัดราชการพลเรือน
- ศึกษากรณีตัวอย่างการบริหารจัดการข้อร้องเรียนของรัฐควีนส์แลนด์ ประเทศออสเตรเลีย (ภาคผนวก ๒)

### กลไกการดำเนินการ

#### กรณีสงสัย / ทักท้วงว่ากระทำการขัดประมวลจริยธรรม



### กลไกการดำเนินการกรณีฝ่าฝืนประมวลจริยธรรม



ตัวอย่างคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง



คำสั่งกลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม

ประจำกรม.....

ที่ .. / ....

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง

-----

ด้วย นาย..... ข้าราชการพลเรือนสามัญ  
ตำแหน่ง..... สำนัก.....  
กรม..... ถูกกล่าวหาว่าฝ่าฝืนจริยธรรมในเรื่อง .....  
.....(ระบุเรื่องที่ถูกล่ามทา) .....

ดังนั้น เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงและบังเกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกล่ามทา จึงอาศัยประมวลจริยธรรม  
ข้าราชการพลเรือน ข้อ ๑๗ (๒) แต่งตั้งบุคคลต่อไปนี้เป็นคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง

๑. นาย..... เป็นประธานกรรมการ  
ตำแหน่ง.....
๒. นาย..... เป็นกรรมการ  
ตำแหน่ง.....
๓. นาย..... เป็นกรรมการและเลขานุการ  
ตำแหน่ง.....
๔. นาย..... เป็นผู้ช่วยเลขานุการ  
ตำแหน่ง.....

ทั้งนี้ ให้คณะกรรมการสืบสวนรวบรวมพยานและรายงานผลการสืบสวนให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว  
(หรือภายใน ๓๐ วัน) เพื่อจะได้พิจารณาดำเนินการต่อไป

สั่ง ณ วันที่ .....

(ลงชื่อ) .....

(นาย .....) )

หัวหน้ากลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม

ประจำกรม.....

เอกสารหมายเลข ๔

### ตัวอย่างรายงานการสืบสวนข้อเท็จจริง

กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม

ประจำกรม.....

วันที่ .....

เรื่อง การสืบสวนข้อเท็จจริงกรณีนาย.....

ถูกกล่าวหาว่าฝ่าฝืนจริยธรรม

เรียน หัวหน้ากลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม ประจำกรม .....

ตามที่ได้มีคำสั่งกลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม ประจำกรม.....

ที่ .. / .... ลงวันที่ ..... แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง

กรณีนาย..... ตำแหน่ง .....

สำนัก..... กรม.....

ถูกกล่าวหาว่าฝ่าฝืนจริยธรรมในเรื่อง .....

.....(เรื่องที่ถูกล่ามำตามคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ) .....

.....

..... นั้น

ประธานกรรมการได้รับทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง เมื่อวันที่ .....

..... และคณะกรรมการได้สืบสวนข้อเท็จจริงเสร็จแล้ว จึงขอเสนอรายงานการ

สืบสวนข้อเท็จจริงดังต่อไปนี้

๑. มูลกรณีเรื่องนี้ปรากฏขึ้นเนื่องจาก .....(ระบุเหตุที่เกิดเรื่องขึ้น เช่น มีผู้ร้องเรียน หรือคณะกรรมการจริยธรรมขอให้หัวหน้าส่วนราชการพิจารณา) .....

.....

/๒. คณะกรรมการ ...

๒. คณะกรรมการได้รวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหาแล้ว ได้ความว่า .....  
.....(อธิบายโดยสรุปว่า ได้ความว่าอย่างไร).....  
.....

๓. คณะกรรมการได้แจ้งข้อกล่าวหา และสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาให้  
นาย..... ผู้ถูกกล่าวหาทราบแล้ว เมื่อวันที่ .....

๔. คณะกรรมการได้ให้โอกาสนาย .....  
ผู้ถูกกล่าวหาแก้ข้อกล่าวหาแล้ว ผู้ถูกกล่าวหาได้แก้ข้อกล่าวหาและนำสืบพยานหลักฐาน สรุปได้ว่า  
.....(อธิบายโดยสรุปว่า ผู้ถูกกล่าวหาแก้ข้อกล่าวหาโดยมีพยานหลักฐานประกอบอย่างไร)  
.....  
.....  
.....

๕. คณะกรรมการได้ประชุมพิจารณาเรื่องนี้แล้ว เห็นว่า .....(สรุปข้อเท็จจริงที่ได้  
จากการสืบสวน กำหนดประเด็นและวินิจฉัยเปรียบเทียบพยานหลักฐานทั้งสองฝ่ายว่า จะรับฟัง  
พยานหลักฐานใดได้หรือไม่ เพียงใด โดยอาศัยเหตุผลอย่างไร และผู้ถูกกล่าวหาได้ฝ่าฝืนจริยธรรมตามที่ถูก  
กล่าวหาหรือไม่ ถ้าฝ่าฝืน เป็นการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือนกรณีใด ข้อใด และควร  
ดำเนินการว่ากล่าวตักเตือน ให้ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือ หรือให้ได้รับการพัฒนา) .....  
.....  
.....  
.....

คณะกรรมการจึงขอเสนอสำนวนการสืบสวนข้อเท็จจริง มาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ลงชื่อ..... ประธานกรรมการ  
(นาย.....)

ลงชื่อ..... กรรมการ  
(นาย.....)

ลงชื่อ..... กรรมการและเลขานุการ  
(นาย.....)

## ตัวอย่างรายงาน

เอกสารหมายเลข ๕



### บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมประจำกรม .....

ที่ ...../..... วันที่ .....

เรื่อง ข้าราชการถูกกล่าวหาว่าฝ่าฝืนจริยธรรม

เรียน อธิบดีกรม.....

ด้วยนาย..... ข้าราชการพลเรือนสามัญ

ตำแหน่ง..... สำนัก.....

ถูกกล่าวหาว่าฝ่าฝืนจริยธรรมในเรื่อง.....(ระบุเรื่องที่ถูกล่ามคอ) .....

กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมได้สืบสวนข้อเท็จจริงแล้ว พยานหลักฐานฟังได้ว่า นาย.....

..... ได้ฝ่าฝืนจริยธรรม กรณี.....

.....(ระบุกรณีและข้อ ตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน เช่น กรณีไม่อุทิศตนให้กับการ

ปฏิบัติงานในหน้าที่ด้วยความรอบคอบ ระมัดระวังและเต็มกำลังความสามารถที่มีอยู่ ตามประมวล

จริยธรรมข้าราชการพลเรือน ข้อ ๔ (๒) เป็นต้น) โดย.....

.....(ระบุพฤติกรรมที่เป็นการฝ่าฝืนจริยธรรม เช่น ได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่กำกับดูแลการสอบ

แข่งขันบุคคลเข้ารับราชการ มาปฏิบัติหน้าที่สายและลี้ภัยแจตุ้เก็บข้อสอบไว้ที่บ้านพัก ทำให้การสอบ

ต้องล่าช้าจากเวลาที่กำหนดไว้ เป็นต้น) .....

สมควรสั่งให้ว่ากล่าวตักเตือน/ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือ/ให้ได้รับการพัฒนา (ข้อความใดที่ไม่ใช่ให้ตัดออก)

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาสั่งการตามที่เห็นสมควร ตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน

ข้อ ๑๙ ต่อไป ทั้งนี้ ได้เสนอสำนวนการสืบสวนข้อเท็จจริงมาเพื่อประกอบการพิจารณาด้วยแล้ว



อนึ่ง เนื่องจากประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือนกำหนดไว้ในข้อ ๑๘ ว่าการฝ่าฝืนจริยธรรมตามประมวลจริยธรรมเป็นความผิดวินัยตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ หรือระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยลูกจ้าง ประจำของส่วนราชการ แล้วแต่กรณี ดังนั้น หากเห็นด้วยกับข้อเสนอดังกล่าว นาย.....  
..... ฝ่าฝืนจริยธรรม ก็เห็นสมควรพิจารณาดำเนินการทางวินัยแก่นาย..... ต่อไปด้วย

(ลงชื่อ) .....

(นาย.....)

หัวหน้ากลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม

ประจำกรม.....

**หมายเหตุ** หากผลการสืบสวนข้อเท็จจริงยังฟังไม่ได้ว่า ผู้ถูกกล่าวหาฝ่าฝืนจริยธรรมตามที่ถูกกล่าวหา ก็เสนอให้ส่งยุติเรื่อง

เอกสารหมายเลข ๖

### ตัวอย่างบันทึกการว่ากล่าวตักเตือน

ทำที่ กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม  
ประจำกรม.....

วันที่ .....

ด้วยนาย..... ข้าราชการพลเรือนสามัญ  
ตำแหน่ง..... สำนัก.....  
กรม..... ได้ฝ่าฝืนจริยธรรม กรณี.....  
.....(ระบุนิยามและข้อความประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน เช่น กรณีไม่อุทิศตนให้กับการปฏิบัติงานในหน้าที่ด้วยความรอบคอบ ระวัง และเต็มกำลังความสามารถที่มีอยู่ตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน ข้อ ๔ (๒) เป็นต้น) .....  
โดย .....(ระบุนิยามที่เป็นการฝ่าฝืนจริยธรรม เช่น ได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่กำกับดูแลการสอบแข่งขันบุคคลเข้ารับราชการ ลืมกุญแจตู้เก็บข้อสอบไว้ที่บ้านพัก ทำให้การสอบต้องล่าช้าจากเวลาที่กำหนดไว้ เป็นต้น) .....สมควรถูกว่ากล่าวตักเตือน

จึงอาศัยประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน ข้อ ๑๙ ตักเตือนนาย.....  
ให้เอาใจใส่ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรอบคอบ ระวัง และเต็มกำลังความสามารถที่มีอยู่ และขอให้ยึดถือปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือนอย่างเคร่งครัดต่อไปด้วย ซึ่ง นาย.....  
..... รับจะปฏิบัติตามคำตักเตือนต่อไป จึงบันทึกไว้เป็นหลักฐาน

ลงชื่อ..... ผู้ถูกว่ากล่าวตักเตือน  
(นาย.....)

ตำแหน่ง.....

ลงชื่อ..... ผู้ว่ากล่าวตักเตือน  
(นาย.....)

อธิบดีกรม.....

ลงชื่อ..... พยาน  
(นาย.....)

หัวหน้ากลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม  
ประจำกรม.....

เอกสารหมายเลข ๗

### ตัวอย่างหนังสือทัณฑ์บน

ทำที่ กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม  
ประจำกรม.....

วันที่ .....

ข้าพเจ้านาย..... ข้าราชการพลเรือนสามัญ  
ตำแหน่ง..... สำนัก.....  
กรม..... ได้ฝ่าฝืนจริยธรรม กรณี.....  
.....(ระบุกรณีและข้อตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน เช่น กรณีไม่อุทิศตนให้  
กับการปฏิบัติงานในหน้าที่ด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง และเต็มกำลังความสามารถที่มีอยู่  
ตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน ข้อ ๔ (๒) เป็นต้น) .....

โดย .....(ระบุพฤติกรรมที่เป็นการฝ่าฝืนจริยธรรม เช่น ได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่กำกับ  
ดูแลการสอบแข่งขันบุคคลเข้ารับราชการ มาปฏิบัติหน้าที่สายและลี้มกุญแจตู้เก็บข้อสอบไว้ที่บ้านพัก  
ทำให้การสอบต้องล่าช้าจากเวลาที่กำหนดไว้ เป็นต้น) .....

และอธิบดีกรม..... สั่งให้ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือตามข้อ ๑๙ ของ  
ประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน

ข้าพเจ้านาย ..... จึงขอทำทัณฑ์บนให้ไว้ต่ออธิบดีกรม  
..... ว่าข้าพเจ้าจะไม่ฝ่าฝืนจริยธรรมเช่นนี้อีก และจะระมัด ระวัง  
ประพฤติปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือนโดยเคร่งครัด หากข้าพเจ้าฝ่าฝืนจริยธรรมไม่ว่า  
กรณีใด ๆ อีก ข้าพเจ้าขอให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการทางจริยธรรมและลงโทษทางวินัยแก่ข้าพเจ้าอย่าง  
หนักต่อไป

ลงชื่อ..... ผู้ทำทัณฑ์บน  
(นาย.....)  
ตำแหน่ง.....

ลงชื่อ..... ผู้สั่งให้ทำทัณฑ์บน  
(นาย.....)  
อธิบดีกรม.....

ลงชื่อ..... พยาน  
(นาย.....)  
หัวหน้ากลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม  
ประจำกรม.....

## ตัวอย่างประกาศแนวทางการรับข้อร้องเรียนและวิธีพิจารณาข้อร้องเรียน

### ประกาศสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

เรื่อง แนวทางวิธีการรับข้อร้องเรียน และวิธีพิจารณาข้อร้องเรียนเกี่ยวกับจริยธรรม ข้าราชการพลเรือน  
พนักงานราชการ และลูกจ้างในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน ข้อ ๑๗ กำหนดให้จัดตั้งกลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมขึ้นในทุกส่วนราชการ มีหน้าที่คุ้มครองจริยธรรมตามประมวลจริยธรรม สืบสวนข้อเท็จจริงการฝ่าฝืนจริยธรรมเพื่อรายงานผลให้หัวหน้าส่วนราชการพิจารณา นั้น

เพื่อให้การรับข้อร้องเรียน และการพิจารณาข้อร้องเรียนเกี่ยวกับจริยธรรมเป็นไปด้วยความเรียบร้อย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการจริยธรรมประจำสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ในคราวประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๕๔ จึงกำหนดแนวทางวิธีการรับข้อร้องเรียน และวิธีพิจารณาข้อร้องเรียน ดังนี้

#### ข้อ ๑ ช่องทางการแจ้งเรื่องร้องเรียน

ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อน หรือเสียหาย หรือบุคคลใดที่พบเห็นหรือทราบหรือสงสัยว่าข้าราชการ พนักงานราชการและลูกจ้างทุกประเภทในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ฝ่าฝืนจริยธรรมตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน หรือไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยจรรยาข้าราชการ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สามารถเลือกแจ้งเรื่องร้องเรียนได้ตามช่องทางต่อไปนี้

- (๑) แจ้งที่หน่วยงานต้นสังกัดของผู้ถูกร้องเรียนโดยตรง
- (๒) คณะกรรมการจริยธรรม ชั้น ๙ อาคารรัชมิ่งคลาสิก สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ถนนราชดำเนินนอก เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐
- (๓) กล่องรับเรื่องร้องเรียน บริเวณหน้ากลุ่มบริหารงานบุคคล ชั้น ๙ อาคารรัชมิ่งคลาสิก สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
- (๔) จดหมายหรือเอกสารร้องเรียน ส่งถึง กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ชั้น ๙ อาคารรัชมิ่งคลาสิก สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ถนนราชดำเนินนอก เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐
- (๕) ติดต่อด้วยตนเอง ที่กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม ชั้น ๙ อาคารรัชมิ่งคลาสิก สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
- (๖) e-mail กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม สป. ทาง e-mail address :

ethicpro@emisc.moe.go.th

(๗) โทรสารหมายเลข ๐ ๒๖๒๘ ๖๑๖๒

(๘) ศูนย์บริการประชาชน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ โทร. ๑๕๗๙ หรือ  
ที่เว็บไซต์ <http://www.1579.moe.go.th/>

## ข้อ ๒ การยื่นข้อร้องเรียน

๒.๑ กรณีร้องเรียนที่หน่วยงานต้นสังกัดของผู้ถูกร้องเรียน หรือศูนย์บริการประชาชน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ให้ดำเนินการ ดังนี้

- (๑) ให้หน่วยงานต้นสังกัดของผู้ถูกร้องเรียน หรือศูนย์บริการประชาชน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ลงทะเบียนรับเรื่องร้องเรียน
- (๒) นำเสนอผู้บังคับบัญชาพิจารณาและส่งเรื่องให้กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม ภายใน ๗ วัน เพื่อดำเนินการต่อไป

๒.๒ กรณีร้องเรียนที่กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม ให้ดำเนินการดังนี้

- (๑) ให้กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม ลงทะเบียนรับเรื่องร้องเรียน
- (๒) ดำเนินการออกหนังสือตอบแจ้งการรับเรื่องแก่ผู้ร้องเรียน ภายใน ๑๕ วันนับจากวันที่ได้รับเรื่องร้องเรียน และดำเนินการพิจารณาข้อร้องเรียน ต่อไป

## ข้อ ๓ การพิจารณาข้อร้องเรียนและรายละเอียดของข้อร้องเรียน

๓.๑ ข้อร้องเรียนที่กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม รับพิจารณา ได้แก่ ข้อร้องเรียนกรณีข้าราชการพลเรือน พนักงานราชการ และลูกจ้างในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ผ่าฝืนจริยธรรมตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน หรือไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยจรรยาข้าราชการ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ นอกเหนือจากนี้จะส่งต่อให้ผู้เกี่ยวข้องดำเนินการต่อไป ทั้งนี้ ข้อร้องเรียนต้องทำเป็นหนังสือหรือหลักฐานที่ใช้ถ้อยคำสุภาพ และต้องมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- (๑) ชื่อและที่อยู่ของผู้ร้องเรียนพร้อมทั้งสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรที่ทางราชการออกให้
- (๒) ข้อกล่าวหาที่เข้าลักษณะฝ่าฝืนจริยธรรม หรือไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับว่าด้วยจรรยาข้าราชการ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

๓.๒ ข้อร้องเรียนที่กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม อาจไม่รับพิจารณา ได้แก่

- (๑) ข้อร้องเรียนที่มีได้ทำเป็นหนังสือหรือหลักฐานที่ไม่ระบุชื่อและที่อยู่ของผู้ร้องเรียน

(๒) ข้อร้องเรียนที่ไม่ระบุพยานหรือหลักฐานเพียงพอ หรือเป็นเรื่องที่มีลักษณะเป็นบัตรสนเท่ห์

#### ข้อ ๔ การสืบสวนข้อเท็จจริง

เมื่อกลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม ได้รับข้อร้องเรียนแล้ว ให้ดำเนินการเสนอหัวหน้าส่วนราชการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อสืบสวนข้อเท็จจริงการฝ่าฝืนจริยธรรม และข้อบังคับว่าด้วยจรรยาข้าราชการ

#### ข้อ ๕ การสรุปข้อเท็จจริง

หลังจากดำเนินการสืบสวนข้อเท็จจริงแล้ว ให้กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม ดำเนินการสรุปข้อเท็จจริง ว่าเป็นกรณีที่มีมูล หรือไม่มีมูล และจัดทำรายงานความเห็นพร้อมข้อเสนอแนะต่อหัวหน้าส่วนราชการเพื่อพิจารณา

#### ข้อ ๖ การรายงานหัวหน้าส่วนราชการเพื่อพิจารณา และแจ้งผู้บังคับบัญชาหรือผู้เกี่ยวข้องเพื่อทราบ

ให้กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม รายงานข้อเท็จจริงพร้อมความเห็นและข้อเสนอแนะต่อหัวหน้าส่วนราชการเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป ดังนี้

(๑) กรณีไม่มีมูล เสนอให้ยุติเรื่องและแจ้งผู้ร้องทราบ ภายใน ๑๕ วันนับจากวันที่หัวหน้าส่วนราชการมีคำสั่งให้ยุติเรื่อง

(๒) กรณีมีมูล เสนอให้หัวหน้าส่วนราชการส่งเรื่องต่อไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบการดำเนินการทางวินัยข้าราชการดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป ได้แก่ สำนักนิติการ สป. สำนักงาน ก.ค.ศ. สำนักงาน กศน. และสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน แล้วแต่กรณี โดยให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน ๙๐ วันนับจากวันที่ได้รับเรื่องร้องเรียนจากผู้บังคับบัญชา และแจ้งผลการดำเนินการให้ผู้ร้องเรียนทราบพร้อมทั้งแจ้งกลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม ทราบด้วย ทั้งนี้ หากดำเนินการไม่แล้วเสร็จภายใน ๙๐ วัน ให้เสนอหัวหน้าส่วนราชการพิจารณาและแจ้งกลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม ทราบด้วย

(๓) กรณีมีปัญหา ข้อสงสัย หรือต้องการขอคำวินิจฉัยเกี่ยวกับการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรม หรือข้อบังคับว่าด้วยจรรยาข้าราชการ ให้นำเสนอคณะกรรมการจริยธรรมประจำสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการพิจารณาให้ข้อเสนอแนะหรือคำวินิจฉัยต่อไป หากเรื่องนั้นเป็นเรื่องสำคัญหรือมีผลกระทบในวงกว้างหลายส่วนราชการ และยังไม่มีความวินิจฉัยของ ก.พ. หรือผู้ตรวจการแผ่นดิน แล้วแต่กรณี คณะกรรมการจริยธรรมอาจส่งเรื่องให้ ก.พ. วินิจฉัยได้ ในกรณีที่คณะกรรมการจริยธรรม มีคำวินิจฉัยใด และหัวหน้าส่วนราชการไม่เห็นพ้องด้วยกับคำวินิจฉัยนั้น ให้เสนอความเห็นของตนและคำวินิจฉัยของ

คณะกรรมการจริยธรรมไปให้ ก.พ. วินิจฉัยได้ เว้นแต่กรณีนั้นมีคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือ ก.พ. วินิจฉัยเสร็จเด็ดขาดไว้แล้ว

ทั้งนี้ ให้กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม ดำเนินการสรุปเรื่องร้องเรียนในรอบ ๔ เดือน เพื่อรายงานผล/ความก้าวหน้าในการดำเนินการให้ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ คณะกรรมการจริยธรรม และ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินทราบ

### ข้อ ๗ การให้ความคุ้มครองข้าราชการผู้แจ้งเรื่องร้องเรียนและผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อทางราชการ

ข้าราชการ พนักงานราชการและลูกจ้างในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่แจ้งเรื่องร้องเรียน แจ้งเบาะแส ให้ถ้อยคำหรือให้ข้อมูลใด ๆ ด้วยความสุจริตใจ ไม่ได้มีเจตนาในการให้ร้ายหรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ใดหรือต่อสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ จะได้รับการคุ้มครองที่เหมาะสมจากสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้

(๑) ในกรณีที่หัวหน้าส่วนราชการ ผู้บริหารส่วนราชการตั้งแต่ประเภทอำนวยการขึ้นไป ถูกข้าราชการ พนักงานราชการและลูกจ้างผู้ใด กล่าวหาว่าไม่ปฏิบัติตามประมวลจริยธรรม ข้าราชการผู้ถูกกล่าวหา นั้นไม่อาจดำเนินการเกี่ยวกับการออกคำสั่งแต่งตั้ง โยกย้าย เลื่อนเงินเดือน แต่งตั้ง คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงหรือคณะกรรมการสอบสวนทางวินัย หรือการดำเนินการใดที่เป็นผลร้าย หรือกระทบต่อสิทธิหน้าที่ของข้าราชการ พนักงานราชการและลูกจ้างผู้กล่าวหา นั้น จะกระทำมิได้ เว้นแต่ จะได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการจริยธรรมประจำสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการแล้ว

(๒) ให้ความคุ้มครองข้าราชการผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อทางราชการ ตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๒๐๕/ว ๓๑ ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๒ ดังนี้

(๒.๑) ถือว่าการให้ข้อมูลหรือการเป็นพยาน หรือการส่งเอกสารหลักฐานเป็น การปฏิบัติหน้าที่ราชการ

(๒.๒) ผู้บังคับบัญชาจะต้องไม่กลั่นแกล้งในทางใด ๆ ต่อข้าราชการผู้ให้ข้อมูล หรือให้ถ้อยคำในฐานะพยาน

(๒.๓) ผู้บังคับบัญชาจะต้องให้ความคุ้มครองแก่ข้าราชการผู้ให้ข้อมูล หรือให้ ถ้อยคำในฐานะพยาน โดยมีให้ถูกกลั่นแกล้งหรือข่มขู่จากผู้ถูกร้องเรียน หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และขอความร่วมมือหรือประสานกับสำนักงาน อัยการสูงสุด เพื่อเป็นทนายแก้ต่างในกรณีที่ผู้ให้ข้อมูลถูกฟ้องร้องในคดี แฝงหรืออาญา



- (๒.๔) ผู้บังคับบัญชาอาจพิจารณาให้บำเหน็จความชอบเป็นกรณีพิเศษแก่ข้าราชการผู้ให้ข้อมูลหรือให้ถ้อยคำในฐานะพยานที่เป็นประโยชน์และเป็นผลดียิ่งต่อทางราชการได้
- (๒.๕) คณะกรรมการสอบสวน หรือผู้บังคับบัญชาสามารถใช้ดุลพินิจ เพื่อกันบุคคลผู้มีส่วนร่วมกระทำผิดไว้เป็นพยาน หรือลดหย่อนผ่อนโทษได้ตามเหตุและผลของเรื่อง
- (๒.๖) ข้าราชการผู้ให้ข้อมูล หรือให้ถ้อยคำในฐานะพยานสามารถร้องขอความเป็นธรรมต่อ ก.พ. ได้เมื่อถูกกลั่นแกล้งอันเป็นผลจากการให้ข้อมูลหรือให้ถ้อยคำในฐานะพยาน

ข้อ ๘ กรณีมีปัญหาในการตีความตามประกาศนี้ การพิจารณาของปลัดกระทรวงศึกษาธิการให้ถือเป็นที่สุด

ประกาศ ณ วันที่

มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๔

(นายเฉลียว อยู่สีมารักษ์)

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

## ตัวอย่าง

### การเขียนข้อร้องเรียนการกระทำที่มีการฝ่าฝืนจริยธรรมตามประมวลจริยธรรม และจรรยาข้าราชการ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

เขียนที่.....

วันที่.....เดือน..... พ.ศ. ....

ข้าพเจ้า .....ถือบัตรประจำตัว

ประชาชน/บัตรที่ราชการออกให้ เลขที่.....ออกให้โดย.....

อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....หมู่บ้าน.....ถนน.....

ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....

โทรศัพท์.....

ข้อร้องเรียน พร้อมระบุพยานหลักฐาน (ถ้ามี).....

.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....

สถานที่ติดต่อ/แจ้งผล  ที่อยู่ตามบัตรประจำตัวประชาชน

บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... หมู่บ้าน.....

ถนน..... ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต.....

จังหวัด..... โทรศัพท์.....

ลงชื่อ .....

(.....)

ผู้ร้องเรียน

ตัวอย่างขั้นตอนการรับข้อร้องเรียน และวิธีพิจารณาข้อร้องเรียนเกี่ยวกับจริยธรรม  
และจรรยาข้าราชการ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

